

Den gode fiende, eller den gode pasient?*

Av Thomas Hauge, kriminolog

Abstract

This article is inspired by my master thesis in criminology. My thesis examined the war on drugs, its influence on the role of the police, and the way in which the police themselves interpret the war on drugs. My master thesis also explored the question of consistency between the war on drugs and the government's quest for knowledge-based policing.

*The article draws on data collected in my master thesis and examines them in light of Nils Christie and Kjetil Bruun's book, *Den gode fiende* (Suitable Enemies) which focuses on role of the police in the war on drugs.*

A comparison of these works raises a key question: Are illicit drugs still a suitable enemy in the eyes of the government and police officers?

I conclude that the users of illicit drugs have come to be considered both suitable enemies and suitable patients. The government and the police have taken on dual roles as crime fighters fighting the war on drugs and caregivers who view illicit drug use as a disease.

1. Innledning

Denne artikkelen vil belyse hvordan politiet tolker sin rolle i innsatsen mot narkotika. Artikkelen vil se på hva som er likt med hvordan Nils Christie og Kjetil Bruun skisserer politiets rolle, og hva som er annerledes – ved å sette disse opp mot egne funn. Jeg vil knytte disse opp mot de to politirollene som kom klarest frem i mine data, nemlig politirollene som *livredder* og *grensevakt*. Disse to kan inneholde og flere kombinerte roller. *Grensevakt* sammenfaller best med Christie og Bruuns forståelse av politiets innsats mot narkotika, mens rollen som livredder skiller seg på flere punkter. Jeg skal først skissere opp ulike politiroller ved å bruke Zedner i Finstad (2006), før en tar for seg de som fremkommer i *Den gode fiende*. Jeg vil også trekke frem litteratur som har sett på politiets innsats mot narkotika, hvor det særlig er de reaktive politirollene som belyses. Politiet tolker ik-

* Title in English: *The good enemy or the good patient?*

ke bare sin rolle i narkotikabekjempelsen som en ren kontrollrolle, men også som en omsorgsrolle.

Politiblikket blir derfor ikke tolket som et rent mistankeblikk, men også som et hjelpeblikk. Hjelpeblikket er et politiblikk som ser symptomer og farer andre kan ha oversett – og hvor dette er fokusert mot de unge som bruker eller eksperimenterer med narkotika. Dette hjelpeblikket henger tett sammen med politiets tolkning av egen rolle som *livredder*. Fienderetorikken er nedtonet for disse verdige ofrene – som jeg har kalt de gode pasienter. Likevel er det fremdeles reaktive politimetoder som tas i bruk, men hvor forebyggingsbegrepet blir tillagt mer mening og gitt større begrunnelse fra politiet.

Jeg vil så gå i dybden på de to politirollene for å diskutere mine funn opp mot Christie og Bruuns bok *Den gode fiende*.

2. Teoretisk rammeverk og artikkelens kunnskapsgrunnlag

Min masteroppgaven i kriminologi tok for seg hvordan politiet tolker innsatsen mot narkotika, gjennom en kritisk diskursanalyse av offentlige dokumenter og rapporter som omhandler politiet, samt intervjuer med et strategisk utvalg fra politiet. Jeg valgte å se på offentlige dokumenter og rapporter som omhandlet politiet og narkotikabekjempelsen. Dette gav et innblikk i hva myndighetene legger i politiets rolle i innsatsen mot narkotika, som kan hjelpe til å forstå hvordan politiet selv tolker sin rolle. Dette var alt fra stortingsmeldinger om rus og politiet, NOU-er – til FN-rapporter, som *World Drug Report*, rapporter skrevet av European Monitoring Centre for Drugs and Drugs Addiction, og rapporter fra Statens institutt for rusmiddelforskning (SIRUS).

Jeg intervjuet personer med lang erfaring innen narkotikakriminalitet fra politiet (Hauge 2015, s. 35). Alle informantene var tilknyttet politiet, hvor seks var utdannet politi, mens to var sivilt ansatte tilknyttet politiet. En av informantene var forsker med lang erfaring, og dette kan karakteriseres som et dybdeintervju. Vedkommende ble imidlertid stilt mange av de samme spørsmålene. Den andre som var sivilt ansatt jobbet i strategisk stab som analytiker og rådgiver ved et stort politidistrikt i en storby. Den yngste informanten, med minst ansiennitet, var ansatt 14 år i politiet, mens den eldste hadde over 40 års ansiennitet i politietaten.

I mitt utvalg var det politiansatte i operative og strategiske stillinger, samt ansatte på et administrativt nivå. Jeg fikk slik innsyn fra ulike politiposisjoner. Et strategisk utvalg er nettopp valgt for å belyse temaet fra ulike posisjoner. Samtidig har jeg bedre grunnlag for å si noe om meningsuniverset deres generelt enn ut fra deres posisjon spesielt. På den ene siden var det veldig mye som var likt, samtidig som det var noen forskjeller. Av anonymitetshensyn blir det begrenset bruk

av sitater som ville kunne bli brukt til å poengtere større forskjeller. Dessuten er det ikke alle aspekter ved innsatsen mot narkotika som ble belyst i hvert intervju, ettersom intervjuene ble tilpasset informantenes kunnskap på feltet.

Fordelen med å velge ut informanter med lang bakgrunn som politi var mange. Det blir skrevet av Ekman (1999, s.180) at ansiennitet og erfaring blir vektlagt og at de yngre politiansatte lærer seg virkeligheten av eldre kolleger. De med lang fartstid i politiet viderefører slik erfaring til de nye politiansatte, hvor meninger og normer overføres. Derfor var det en fordel å intervju personer med lang erfaring. Nettopp fordi de hadde arbeidet seg oppover i hierarkiet i politietaten, og vært innom mange ulike avdelinger og besatt mange ulike posisjoner. Fra å jobbe på gatenivå til ledelsesnivå, og karriereveien oppover. Jeg fikk høre fra et langtids- til et nåtids-perspektiv. Flere av informantene var også med på å utvikle, eller videreføre arbeidsmetoder i politiet. Samtidig var flere på en eller annen måte involvert da strategier og handlingsplaner på feltet ble skrevet.

Jeg deltok på Norsk Narkotikapolitiforenings utdanningskonferanse i 2013, som var på starten av masterprogrammet. Jeg fikk mye god og nyttig informasjon fra mitt opphold på konferansen, det var derfor beklagelig at jeg ikke fikk delta på deres utdanningskonferanse 2014, som kunne gitt mer data til oppgaven (Hauge 2015, s. 42). Jeg besøkte også United Nations Office on Drugs and Crime (UNODC), og fikk prate med ulike personer tilknyttet FN-kontoret over to dager.

Utvalgsprosedyren i kvalitativ forskning følger ikke like strenge regler som kvantitativ forskning, hvor en aldri kan oppnå noe representativt utvalg i statistisk forstand (Fangen 2004, s. 51). Poenget er heller, skriver Fangen, å finne gode eksempler, enten som ekstremtilfeller som setter problemstillingen din på spissen, eller et mer typisk tilfelle, som du antageligvis vil finne andre varianter av andre steder (Fangen 2004, s. 51, Riessman 2008, s.13). Dette mener jeg at jeg lyktes med, da flere av utsagn var å kjenne igjen fra den omfattende forskningslitteraturen om politiet og fra de offisielle stortingsmeldingene som omhandler politiet.

Det er forsket mye – nasjonalt og internasjonalt – på politiet (eksempelvis brukte jeg Christiansen 2012, Deflem 2002, Finstad 2000, Granér 2014, Gundhus 2009, Gundhus og Larsson 2014, Holmberg 1999, Høigård 2005, Høigård 2011, Larsson 2008, 2014a, 2014b, Lie 2011, Manning 2003, Shearing og Stenning 2012, Sollund 2007, Rachlew 2009, Reiner 2010).

Det er også forskning som ser på politiets innsats mot narkotika spesielt (eksempelvis Balko 2013, Christie og Bruun 2003, Larsson 2014a,2014b). Balko (2013) tar for seg innsatsen i USA hvor han ser en sammenheng mellom militarisering av det amerikanske politiet og innsatsen mot narkotika. I Norge er bildet noe annerledes. Likevel, det er også i norsk politiforskning særlig de reaktive po-

litirellene som har fått størst fokus i litteraturen (eksempelvis Christie og Bruun 2003, Finstad 2000, Gundhus 2009). Eksempelvis er jegerkulturen et begrep som har prøvd å belyse noe med politiets narkotikabekjempelse, og hvorfor innsatsen mot narkotika har vært sett på som ordentlig og spennende politiarbeid² (Gundhus 2009, s. 107-108). Lars Holmberg (2014, s. 159) påpeker forskning som viser til at politiets innsats har liten, eller ingen påvirkning på narkotikamarkedet. Paul Larsson (2015, s. 85) skriver at forskning på *effekter* og hva politiet får ut av innsatsen er fraværende.

Larsson (2015, s. 85) skriver også: «Forskning som tar for seg ulike politiroller innen narkotikafeltet er fraværende». Denne artikkelen vil derfor ha som mål å se på ulike perspektiver og politiroller innen narkotikafeltet.

Jeg analyserte mine intervjudata gjennom en tematisk narrativ analyse. En tematisk narrativ analyse fokuseres mye på hva fortellingen handler om, hvor innholdet er sentralt – særlig hvilke meninger og poenger som vektlegges (Sandberg 2015, s. 7, Riessman 2008, s.53-78).

Christie og Bruun skriver ikke direkte om politiroller i *Den gode fiende*, men har et mer overordnede perspektiv om samfunnets og myndighetspersoners rolle, og håndhevelsen av narkotikapolitikken. Det må derfor poengteres at *Den gode fiende* ikke kan sammenliknes direkte opp mot mine data, som var en empirisk undersøkelse på praksisnivå, i form av en masteroppgave, mens Christie og Bruuns bok er mer omfattende. Jeg vil likevel bruke deres overordnede diskusjoner som utgangspunkt, da deres refleksjoner og diskusjoner fremdeles er relevante i dag, og vil benyttes i drøftelsen av mine data for å operasjonalisere og konkretisere min masteroppgave ned til en artikkel.

Håpet med artikkelen er at den kan bidra til at forskningen på politiroller i narkotikainnsatsen får flere perspektiv – i hvert fall på hvordan politiet selv tolker sin rolle i innsatsen og deres meningsunivers. Men før jeg går inn på politiets rolle i innsatsen spesielt, vil jeg først utdype om politiroller generelt.

2.1. Politirollen

Det ble nedfelt ti grunnprinsipper for politiet, skissert av Politirelleutvalget (NOU 1981:35), som er:

1. Politiet skal avspeile samfunnets idealer
2. Politiet skal ha et sivilt preg
3. Politiet skal være et enhetspoliti
4. Politiet skal være desentralisert

5. Politimannen skal være generalist
6. Politiet skal virke i samspill med publikum
7. Politiet skal være integrert i lokalsamfunnet
8. Politiet skal ha bred rekruttering
9. Politiet skal prioritere mellom sinne oppgaver og legge hovedvekten på forebyggende virksomhet
10. Politiet skal være underlagt effektiv kontroll fra samfunnets side.

Disse grunnprinsippene og idealene viser at politiet er en sentral samfunnsinstitusjon som reflekterer norske normer og verdier.

Robert Reiner (2010, s. 32) skriver: *«In a broader sense, all relationships which have a power dimension are political, so policing is inherently and inescapably political».*

Politiets rolle i samfunnet henger tett sammen med hva slags politi vi ønsker i det norske samfunn. Slik skisserer Christie og Bruun indirekte opp ulike politiroller i sin bok, ut i fra hvordan samfunnet og kontrollapparatet reagerer på narkotikakriminalitet – som igjen gir utslag i forskjellige politiroller. De skriver særlig om kontrollapparatet, symbolpolitikken, strenge straffer og ekstraordinære politimetoder i innsatsen mot narkotika – som fremhever politiets reaktive rolle (Christie og Bruun 2003).

Finstad viser til Zedner, som beskriver ulike politiroller og hvordan disse kombineres (Finstad 2006, s. 88). Politiet har en rolle som rettslig aktør, som har rett til å gripe inn på grunnlag av lovhjemler (ibid.). Politiet aksjonerer ikke mot narkotika fordi politiet ikke liker stoffene – loven og den offentlige debatten var preget av at politiet måtte gjøre noe med de ulovlige rusmidlene, som var blitt kriminalisert (Christie og Bruun 2003). Politiet inntar også en rolle som kriminalitetskriger hvor det gjerne er bestemte grupper eller personer som utpekes som fiender, som må fanges eller uskadeliggjøres (Finstad 2006, s. 88). Denne rollen har vært tydelig i innsatsen mot narkotika, og er også bakgrunnen for mange av de første internasjonale politisamarbeidene (Andreas og Nadelmann 2006, Bowling og Shepi tycki 2012, Friedrichs 2005, Høigård 2011, Shearing og Stenning 2012, Vendius 2014). Fienderetorikken mot narkotika var tydelig i FN-konvensjonene, og i samfunnsdebatten i Norge og flere steder i utlandet (Balko 2013, Christie og Bruun 2003, Hauge 2009, s. 34, Hobson 2014, s. 526).³

En annen rolle er som disiplineringsagent. Her er det viktig å reprodusere en sosial kontroll som opprettholder politiets autoritet. Finstad (2006, s. 88-89) skriver at denne inngrepene politikontrollen blir: *«et middel ikke for kriminalitetsbekjempelse, men for at mistenkelige personer og grupper skal underordne seg».*

Finstad skriver videre at denne rollen ikke først og fremst er opptatt av rettslige etterspill, men gevinster i selve prosessen. Denne rollen ser man i politiets tolkning av narkotikabekjempelsen, hvor hjelpen er *gevinsten* med kontrollen, mens straffen kun er et middel.

Politiet kan også tre inn rollen som systemforvalter – en som skal få systemet til å «gå rundt» – hvor mål- og resultatstyring blir viktigere enn den faktiske kriminalitetsbekjempelsen eller forebyggingen (Finstad 2006, s. 89). Slik samspiller politirollen godt med innsatsen mot narkotika, hvor politiets innsats synes å ha begrenset effekt på narkotikamarkedet (Holmberg 2014). Narkotikalovbrudd kommer godt ut, hvor oppklaringen på småsaker nærmest er 100 % (Larsson 2011). Dette henger selvsagt sammen med at lovbruddet blir oppklart i det politiet anmelder narkotikalovbruddene, og at det er politiet selv som oppdager og anmelder. Slik kan man se politirollen som systemforvalter i sammenheng med Nils Christie (2000) *kriminalitetskontroll som industri*. Innsatsen blir et mål i seg selv, den har fått sitt eget liv. Det er også blitt produsert et narrativ om narkotika som den gode fiende, som har stått noenlunde sterkt – som er særlig fremtredende i Christie og Bruun (2003). Forståelsen om narkotika som den gode fiende er under et betydelig større press i dag, hvor nyansene er større (Bewley-Taylor 2012, Hauge 2015, Stambøl 2014).

Politiet blir også forstått som noen som skal håndtere risiko, hvor det blir viktig å håndtere risikogrupper (Finstad 2006, s. 89-90). Loader (1997) gjengir Ericson som poengterer at politi har en rolle som kunnskapsarbeidere – de har kunnskap om risiko. Det vil si at politiet får større definisjonsmakt til å navngi problemer og risiko, og til å diagnostisere årsakene – politiet har slik symbolsk makt (Loader 1997). Politiet trer derfor inn i en rolle som risikoekspert.

Dette ser man i innsatsen mot narkotika. Politiet og kontrollmyndighetene får ekspertrollen oppgaven å håndtere risikoen – narkotika. Det blir derved et kriminalitetsproblem (Christie og Bruun 2003).

En politirolle kan inneholde flere roller, og rollene kan tolkes ulikt fra ulike ståsted. Ulike politiroller kan også kombineres og virke samtidig. Det kan også være forskjellige tolkninger innad i politiet, fra ledelsesnivå til «fotfolket» (Hellestø-Knutsen 2013, Reiner 2010, s. 122).

Politiet kan eksempelvis bekjempe kriminalitet, som «kriminaltetskriger», samtidig som de både opprettholder lov og orden og fungerer som «systemforvaltere». Disse rollene kan også komme i konflikt med hverandre. Er krigen for hard kan det føre til at politiet får mindre tillit fra de krigsutsatte gruppene. Dette kan igjen gi dårligere lov og orden, og som i tillegg kan få systemet til å bli mindre effektivt.

Zedner mener at det ikke er analytisk fruktbart å tvinge politiet inn i én rolle, men ta utgangspunkt i at bildet er sammensatt og uryddig, skriver Finstad (2006, s. 91).

3. Fra den gode fiende til den gode pasient?

Narkotika ser fremdeles ut til å passe beskrivelsen av den gode fiende, i form av at politiet og justisvesenet er opptatt av det, og majoriteten av den organiserte kriminaliteten politiet fokuserer på omhandler narkotika (Hauge 2015). Politiets innsats mot narkotika er omfattende – særlig hvis man leser kriminalstatistikken som en kontrollkurve (Finstad 2006, s. 66). I 2013 var det flere anmeldte narkotikaforbrytelser enn alle tidligere år (SSB 1). Majoriteten av anmeldelser gjelder brudd på legemiddeloven (eksempelvis bruk av cannabis) eller førsteleddsaker (Larsson 2011, SSB 1). Larsson (2011, s. 34) skriver at tallene vanskelig kan forklares på bakgrunn av utbredelse eller bruken av narkotika alene. Narkotikabruk er relativt lite utbredt i Norge (EMCDDA 2014, Rusmidler i Norge 2013). Narkotikas dominerende posisjon i kriminalstatistikken kan indikere at narkotika fremdeles fanges av *Politiblikket* (Finstad 2000), som sier noe om politiets prioriteringer. Nesten 50 % av alle straffereaksjoner i 2013 hadde narkotika som hovedlovbrudd – den største andel som noen gang er registrert (SSB 2). Globalt er det estimert at 40 % av de 9 millionene som sitter i fengsel sitter inne for narkotikakriminalitet (LSE report 2014). Når man legger disse tallene til grunn så kan man hevde at narkotika fremdeles ser ut til å være en god og synlig fiende.

Noen brukere av narkotika fremstår ikke lenger som fiender, men har et pasientpreg over seg – noe sykelig kontra kriminelt. Den harde fienderetorikken, slik man gjerne får fremstilt i *Den gode fiende*, virker til å være nedtonet i mine data – særlig for enkelte brukere av narkotika. Det bør påpekes at narkotikabruk først og fremst ble oppfattet som sykdom i Norge, fortrinnsvis i høyere sosiale lag, hvor de såkalte «klassiske» narkomane var pasienter og helsepersonell med tilgang og avhengighet til morfin (Hauge 2015, Rusmidler i Norge 2013, s. 230). Dette endret seg til å bli en kriminalitetsdiskurs – representert ved ungdomskulturen i slottsparken fra midten av 1960-tallet (Hauge 2015, Rusmidler i Norge 2013, s. 230). Krigsmetaforene er i dag nedtonet (Bewley-Taylor 2012, Hauge 2015, Stambøl 2014).

Troen på straff er fremdeles stor i dag, slik den er i *Den gode fiende*. Det kan være flere grunner til det, eksemplvis er det investert enormt med tid og kompetanse i innsatsen mot narkotika, det blir sett på som ordentlig politiarbeid og hvor fortellingen om narkotika som noe skittent og urent har dominert (Hauge 2015). Grensene som er satt må holdes, ellers fryktes det at kaos – eksplosjon i bruk av

narkotika – kan oppstå. Signaleffekten blir fremhevet, og derfor blir forbud sett på som viktig (St.meld.nr. 30 (2011-2012)). Christie og Bruun (2003) beskriver hvordan narkotika blir sett på som en egnet fiende, men ut fra mine data kan det se ut som politiet mener det viktigste med straffen er at de kan bidra med *hjelp* gjennom sin rolle som livredder. Straffen blir sett på som selve inngang til hjelp (Hauge 2015). Hjelp blir i denne sammenheng forbundet med at man får personer til å avstå eller slutte med narkotika, enten ved normdannelse, straff eller andre kontrollmekanismer.

I Christie og Bruun (2003) er straffen i større grad tolket som nødvendig i seg selv, for samfunnet – slik at samfunnet holdes rent for narkotika, og at man må signalisere hvor farlig narkotika er. Alvorlig lovbrudd må straffes tilsvarende alvorlig. Som Christie og Bruun (2003, s. 56) skriver:

«Fiender er ikke alltid bare en trussel, de kan også være meget nyttige». Fienderetorikken og krigsmetaforer gjorde det mulig for politiet å ta i bruk ekstraordinære metoder, og ved å bruke krigsmetaforer forventet man seg en seierherre (Christie og Bruun 2003, s. 166).

Slike krigsmetaforer og nullvisjoner er mer nedtonet nå (se eksempelvis St.meld.nr. 30 (2011-2012)). Hjelp og helsefremmende tiltak blir mer fremtredende. Norsk narkotikapolitiforening (NNPF) har uttalt på sine hjemmesider at de alternative straffereaksjonene mot unge bør endres, slik at de som får alternative straffereaksjoner for bruk av narkotika, og som velger vilkår hjelp, får et rent rulleblad. En helt ny sjanse. Dette tydeliggjør at hjelpen *er* i fokus, og straffen og kontrollen, eksempelvis urinprøvetaking, blir benyttet for hjelpens skyld – ikke straffens (Hauge 2015). Det er likevel reaktive tiltak, og straffen er åpenbar i form av en sorteper på rullebladet slik loven er nå, og reaktiv i form av inngripende politimetoder. Selv om det blir gjort i hjelpens tjeneste, istedenfor kriminalitetsbekjempelsens, kan konsekvensene bli de samme. Selv om tolkningen av hvorfor politiet må gripe inn er ulik, kan konsekvensene derfor være lik. Nemlig at man får noe på rullebladet, og dermed blir straffet.

Det er likevel et mye større fokus på menneskerettigheter og helseskader ved narkotikabruk nå, enn det som var tilfelle da *Den gode fiende* ble skrevet. Det stilles større spørsmålsteget med justissektorens og straffens rolle i innsatsen (Bewley-Taylor 2012, Stambøl 2014). Hva har det gjort med politirollen? Har det bidratt til at politirollene har endret form fra Christie og Bruuns (2003) portrett? Er dette en grunn til at sykdomsdiskursen har fått mer solid fotfeste i politiets rolleforståelse? Er det en endring av politirollen, eller en tilpasning?

3.1. Den gode pasient

Høigård (2011, s. 266) skriver at det nordiske politiet er influert av den skandinaviske velferdsmodellen, som kommer tydelig frem i politiets rolleforståelse i innsatsen mot narkotika. Skillet mellom reaktive og forebyggende politimetoder er blitt mindre (Gundhus og Larsson 2014), og dette kan man se når politiet trer inn i kombinerte roller, som forebygger og kriminalitetskriger, i narkotikabekjempelsen. De oppdager kriminalitet, bruk av narkotika, samtidig som politiet skal hjelpe dem som blir tatt. Dette innebærer at politiet har en fot innenfor justisvesenet (lov og orden, håndhevelse, sosial kontroll) og en fot innenfor hjelpeapparatet (bekymringssamtaler, ruskontrakt, forebygging). Alt narkotikabruk er automatisk regnet som misbruk, siden narkotika er forbudt. Forståelsen av bruk av narkotika begrenses da til å være et kriminalitetsproblem, *eller* et sykdomsproblem. Det er ikke noe midt i mellom. De som faller inn under en sykdomsdiskurs, er de politiet føler de kan hjelpe, ved å få dem til å slutte å eksperimentere og/eller slutte å bruke narkotika gjennom sin rolle som politi. Den gode pasient, som er relevant for politiet, blir ikke de tunge rusmisbrukerne, men ungdom og unge voksne. De tunge rusmisbrukerne mente mine informanter burde håndteres av helsevesenet. Dette fordi det bare er på de gode pasientene politiet føler at deres hjelpeblikk er viktig, og hvor deres rolle som den gode hjelper blir meningsfull (Hauge 2015). Derfor har jeg begrepsfestet disse som gode pasienter, eller velegnede hjelpetrengende. Siden narkotika er straffbart vil politiet i startfasen ha *konflikten som eiendom*, for å bruke Nils Christies begrep. Politiet blir de som, med sitt hjelpeblikk, oppdager de hjelpetrengende – som er ungdom eller unge voksne som bruker/eksperimenterer med narkotika. Politiet oppdager et problem (befatning med narkotika), som de andre hjelpeinstitusjonene har vært blinde for. Dette er med på å forsterke politiets tolkning av politiblikket som et *hjelpeblikk*, og ikke bare et mistankeblikk som ser etter kriminelle, men også et blikk som ser verdige ofre som trenger hjelp *ut* fra kriminalitet og rusproblemer. Politirollen får en funksjon som *livredder*, som drar de verdige ofrene opp fra vannet for så å føre dem videre til sykehuset etter påstartet førstehjelp (Hauge 2015, s. 103). Det kan forsterke politiets forståelse for at innsatsen er viktig og meningsfull, og være med på å forklare en utvidelse av deres rolletolkning.

Elisabeth Myhre Lie (2011, s. 90) påpeker at politiet er flink til å se symptomer og faresignalene for så å sette ungdom i kontakt med de riktige etatene. Dette kan føre til konflikter mellom politiet og eksempelvis barnevernet – når de har ulike forståelse av problembeskrivelsen og løsningen på problemet. Lie (2011, s. 90) skriver:

«Satt på spissen kan man si at politiet er opptatt av en rettferdig og rask reaksjon, mens barnevernet er opptatt av endring og motivasjon». I *Den gode fiende* ser man konturene av en rask reaksjon, hvor politiet slår hardt ned for å knuse narkotikamiljøet, hvor maksimumsstraffen for narkotikalovbrudd i perioden 1964 til 1984 ble hevet fra bot eller fengsel inntil 6 måneder til 21 års fengsel (Hauge 2009, s. 34). Nå, i den forebyggende innsatsen mot narkotika, mot *verdige* ofre, vektlegger politiet endring og motivasjon, kontra en rask reaksjon. I stedet for for å få en bot for bruk av narkotika, som majoriteten som blir straffet for bruk og besittelse får, så vil politiet at ungdommene skal forplikte seg til et langvarig samarbeid i regi av ruskontrakt. Eller andre alternative straffereaksjoner (Riksadvokaten 2014). Slik kan hjelperrollen faktisk *øke* kontrollrollen.

Politiet får ofte en dominerende rolle i et samarbeid med andre hjelpeetater gjennom sin rolle som politi – de får rollen som risikoekspert og blir autoritetsfiguren i samarbeidet (Lie 2011, s. 241, Loader 1997).

Politiet får en symbolsk rolle, kombinert med det Zedner kaller en disiplineringsrolle i det forebyggende narkotikaarbeidet (Finstad 2006, s. 88-90, Hauge 2015, s. 101). De skal hjelpe ungdom og unge voksne til å ta rette valg – opptre som sunne forbilder, samtidig som de har en disiplineringsrolle. Det virker som politiet i større grad tolker det som en omsorgsrolle, enn en kontrollrolle, når det kommer til de gode pasientene. Det er kanskje et skritt bort fra politirollen i *Den gode fiende*, hvor kontrollen og inngripende politimetoder var viktig i seg selv, for å vinne krigen. Innsatsen mot narkotika blir nå i større grad legitimert, når forebygging og hjelp blir begrunnet som årsak til innsatsen. Myndighetenes diskusjoner er ikke lenger mellom de som vil ha harde straffer og mellom de som vil ha enda hardere straffer (Christie og Bruun 2003, s. 124). De vil ha straff som virker (St.meld.nr. 30 (2011-2012), Riksadvokaten 2014).

Ikke bare narkotika, men også selve konflikten får sin egenverdi. Det er jo ikke bare slik at disse ungdommene utgjør velegnede fiender for myndighetene. Det er samtidig slik at myndighetene utgjør velegnede fiender for disse ungdommene. (Christie og Bruun 2003, s. 162)

Ungdommene er fremdeles velegnede for politiet, men mer som «pasienter» enn fiender, hvor politiet samtidig blir velegnede «hjelpere» – som forebygger. Konflikten har fremdeles sin egenverdi, som sitatet ovenfor illustrer – bare at det er rollen som livredder som i større grad blir oppfylt i politiets tolkning av egen innsats mot denne gruppen.

Politiet blir slik første instans i hjelp/kontrollprosessen. Politiet styrer mye av forebyggingsveien, som kan skape mindre handlingsrom til andres forslag for

hvordan ulike strategier kunne sett ut. Dette kan knyttes opp mot narrative politiet og myndighetene selv har om narkotika. Det er ikke bruk for andre ruter, man har en rute for de verdige ofrene – en sykdomsdiskurs, og en annen for den gode fiende – en kriminalitetsdiskurs. I politiets forebyggende innsats kan sykdomsdiskursen gjerne inneholde to kombinerte underdiskurser; en hjelpediskurs og en straffediskurs satt sammen. Å ville hjelpe er en fin ting, men fungerer det alltid som hjelp?⁴ Sliter alle som blir tatt, eller sliter mange *fordi* de blir tatt? Det er ofte politiet som velger ut de hjelpetrengende og det er politiet som konstaterer om disse trenger hjelp, for så å sette dem i kontakt med andre etater, eller selv foreta bekymringssamtaler (Hauge 2015, s. 105-106). Slik selvforsterker politiet sin forståelse av hvem den gode pasient er, og seg selv som den gode hjelper.

Det å hjelpe tolkes ulikt av informantene mine.⁵ Alle mine informanter trakk ungdom frem som verdige ofre for politiets hjelp. En informant var meget tydelig på at han ville hjelpe, men at det måtte være straffbart. Andre påpekte også viktigheten av bidra til å opprettholde de normene om at det ikke er greit å bruke narkotika, og at forbudet på en slik måte blir viktig. Myndighetene vektlegger også denne signaleffekten i stor grad (St.meld.nr. 30 (2011-2012)). Det var også informanter som var mer skeptisk til å hjelpe med trusselen om straff. En informant, som i all hovedsak arbeidet med forebygging, var skeptisk til at hjelp med straff bidrog til å endre motivasjonen på lang sikt, eller om hjelpen bare var gjeldende i det tidsrommet vedkommende eksempelvis var på urinkontrakt. Likevel påpekte informanten at det kunne fungere hvis mange andre tiltak ble satt sammen. Denne informanten mente det manglet en prinsipiell diskusjon rundt narkotika. Han påpekte at det var mye som var farlig, som bensin, uten at man har et forbud mot å drikke bensin. Også synet på farligheten av narkotika varierte fra informant til informant. De som arbeidet opp mot organisert kriminalitet poengterte blant annet ringvirkningen av narkotikakriminaliteten, slik som at de kriminelle kunne bruke narkotikapenger til å påvirke lovlige næringsliv, vold og trusler med mer. Flere informanter pekte på andre lovbrudd som mer alvorlig enn narkotika, som miljøkriminalitet, eller organisert kriminalitet som menneskehandel og svart arbeid. Satt på spissen varierte synet på narkotika fra «fra hasj til helvete» til at man måtte legge fokuset på de *virkelige* farlige stoffene, som i all hovedsak hadde farlige konsekvenser, eller de farlige konsekvensene med det svarte markedet eller volden narkotikasalg bidrar til. Et eksempel kan bli gitt ved å gjengi to ulike informanter, som begge har lang erfaring som politi (Hauge 2015, s. 92):

Intervjuer: Hvilke metoder ser du for deg?

Informant 3: Det er oppsøkende virksomhet, og jeg er ikke så sikker på skremselspropaganda heller, men å få stimulert konsekvenstenkningen av å dytte i seg det ene eller det andre, og hvilket argument skal du bruke i forhold til cannabismisbruk? I med at det er mange som har gjort det som ikke ser så skada ut i hvert fall (ler). Så, mens derimot de som er på syntetiske stoffer og amfetamin, kokain så kan du slå en del andre ting i bordet; vold, tapte hemninger og alt mye rart

Informant 2: Så vi burde hatt et helt annet fokus på individet, helse og det å hjelpe. Et argument som er ute hele tiden er jo at det er en privatsak å røyke cannabis, i helvete om det er, når jeg skal betale skatte kroner for at du skal få hjelp hele resten av livet ditt, ikke sant. Det er ikke en privat sak, det får ekstremkonsekvenser for samfunnet her

Begge informantene ønsket å hjelpe, men utgangspunktet for hjelp varierte litt fra informant til informant, som situatene ovenfor kan illustrere. En annen informant fremhevet et godt og forebyggende lokalsamfunn, som en viktig faktor for å forebygge narkotikaproblemer, og påpekte at det var en lang vei fra å prøve narkotika til å bli en fast bruker. Poenget er at synet på den gode pasient og narkotikakriminalitet kan vær ulik ut i fra hvilke politioyne som ser. Hjelp kan være alt fra «myke» metoder, som at politiet tar en prat med ungdom om rusbruk til at de tar i bruk reaktive metoder, som innebærer overvåking, ransaking m.m.

Dette kan tyde på at hjelpeblikket til politiet kan ha problematiske sider ved seg. Dette er fordi det er lite evaluering og forskning på hvor effektiv denne hjelpen faktisk er. En informant pekte også på det som et mulig problem:

Informant 7: Og jeg tror vi er inne i en fase hvor vi er særlig stolt av disse alternative reaksjonene og rehabilitering og disse tingen her. Men vi har gått inn i en slik fase at når vi definerer det som forebygging, så blir det forebyggingen. Og det, det er en farlig utvikling

De aller fleste informantene ønsket seg en nasjonal strategi for hvordan denne hjelpen kan utrettes. At det ikke allerede er en slik klar og tydelig strategi tyder på at innsatsen ikke har vært særlig kunnskapsbasert (Hauge 2015). Alle ønsket mer kunnskap, bedre samarbeid og koordinering med andre etater. Det er dermed en kontrast fra *Den gode fiende* – fienden er ikke like samlende og demonisk lenger. Man finner i mindre grad en fienderetorikk, og straff nedtones mens hjelp opphøyes som målet. Det er ikke en overordnet strategi for hjelp, og dermed kan man tenke seg at ulike politioyne ser ulike problemer og samtidig ulike løsninger på samme problem. Hjelpen blir derfor utført på magesfølelsen, som kan være problematisk, og som er i strid med myndighetenes ideal om et kunnskapsbasert politi (eksempelvis St.meld.nr. 22 (2000-2001), NOU 2013:9). Et annet paradoks er at selv om hjelpen er i fokus, så er det likevel i stor grad slik at konsekvensene

med politiblikket ofte blir et straffeblikk, som gjenspeiler seg i kriminalstatistikken (Hauge 2015, s. 139). For å prøve å forstå de høye tallene i kriminalstatistikken – på tross for politiets ønske om å *hjelp* – skal vi se på en annen rolle politiet trer inn i ved innsatsen mot narkotika, nemlig rollen som grensevakt.

3.2. Grensevakter

På Norsk narkotikapolitiforenings hjemmeside kan man lese et sitat fra riksadvokaten: «*Det viktigste er ikke å vinne kampen mot narkotika, det viktigste er ikke å tape den!*» (NNPFs hjemmeside). Likevel proklamerte et høytstående medlem fra NNPF, fra scenen på deres utdanningskonferanse i 2013, at han ble provosert over at man kunne ha nullvisjon over antall drepte i trafikken, men ikke lenger for narkotikabruk. Det er mer realistisk for politiet og myndighetene å prøve å begrense narkotikabruken til et nivå vi har i dag, enn en nullvisjon (Hauge 2015). Myndighetene og mange i politiet har derfor et mindre rigid bilde på narkotikapolitikken nå, enn i *Den gode fiende*.

World Drug Report, som skrives av FN, bruker stabiliteten⁶ av narkotikabruk som indikator på at innsatsen mot narkotika fungerer. De fleste informantene var tydelige på politiets begrensning når det gjaldt narkotikakriminalitet, men en annen innfallsvinkel var heller ikke å foretrekke (Hauge 2015). Mange av informantene poengterte viktigheten ved å forbedre det tverrfaglige samarbeidet, som et bedre utgangspunkt for innsatsen. Her mente mange informanter at politiet var for dårlige, og at samarbeid ofte stod og falt på enkeltindividens initiativ, og at det i tillegg var på et lokalt nivå.

En av politiets roller på narkotikafeltet er den som grensevakt. Dette er ikke en rolle politiet bare trer inn i mot narkotikakriminalitet, men rollen gjenspeiles ekstra tydelig her. Norge har et lavt estimert bruk av narkotika, som for eksempel cannabis blant unge (EMCDDA 2014, Rusmidler i Norge 2013). Dette kan bekrefte for politiet at innsatsen fungerer og grensevaktrollen derfor blir viktigere. De høye tallene av narkotikasaker i kriminalstatistikken kan forsvares med at det bidrar til å sende et signal – det fungerer allmennpreventivt. Straffen blir derfor viktig i seg selv, for å avskrekke. Det bør poengteres at norske ungdom også har et lavt estimert bruk av lovlige rusmidler, som alkohol og tobakk (Rusmidler i Norge 2013). Det bør også påpekes at det ikke er politiet som satt grensene i utgangspunktet, det har vært et politisk satsningsområdet, og på en slik måte er politiet mer grensevakter enn de er grensemarkører (Hauge 2015, s. 108).

Utviklingen har ikke vært så god som ønsket, men en informant mente narkotikaproblemene helt åpenbart ville vært verre hvis ikke politiet aksjonerte. En slik konklusjon finner man også i FN-rapportene, og fra informanter jeg pratet med

under mitt besøk til United Nations Office on Drugs and Crime i Wien. Dessuten er narkotikalovbrudd i kriminalstatistikken med på å vise handlekraft, og styrker politiets oppklaringsprosent – hvor politiet får en effektiv rolle som «systemforvalter» i en tid hvor målinger blir stadig viktigere for å måle effektiviteten.

Det er en motpart til den gode pasient, og det *er* den gode fiende jf. Bruun og Christie (2003). Denne fiendeforståelsen er ikke borte, men er mer diffus og inneholder flere aspekter ved den organiserte kriminaliteten (Hauge 2015, s. 125-127). Det er derfor viktig for politiet å fortsette innsatsen, for å bli kvitt «bakmennene». ⁷ De er multikriminelle og narkotika dominerer fremdeles den organisert kriminaliteten som politiet satser på (Kontrollutvalget for kommunikasjonskontroll 2012, Larsson 2008). I tillegg er narkotika som *stoff* fremdeles en god fiende, som det er verdt å kjempe mot. Det går på verdier og normer i samfunnet – narkotika er ikke greit. Derfor blir grensesetting ekstra viktig for narkotikakriminalitet. Ved at forståelsen av narkotikabrukere har utvidet seg *noe*, har man fått et større fokus på helseaspektet (Bewley-Taylor 2012). På en slik måte blir den gode fiende en større fiende – narkotikasalg blir ikke bare brukt av kriminelle, men av barna våre – den gode pasienten. Slik blir politiets innsats mot bakmennene og narkotikaselgere enda viktigere. Slik forsterkes kriminalitetsbekjempelsesrollen, samtidig som forebyggingsrollen forsterkes – de henger tett sammen. Den gode fiende er slikt sett både blitt svakere og sterkere.

Et annet viktig moment er at politiet har investert enormt mye tid, ressurser og kompetanse i innsatsen mot narkotika, både nasjonalt og internasjonalt (Gundhus 2009, Larsson 2014a, Hauge 2015). Disse metodene blir nå benyttet på mange andre lovbrudd, som kan være med på å redusere narkotika som hovedfiende – da det er andre fiender å bryne seg på, med de samme spennende arbeidsmetodene tilgjengelig (Gundhus 2009, Hauge 2015, s. 116). Larsson (2014a) har skrevet at det er blitt en normalisering av det unormale – når det kommer til bruken av ekstraordinære politimetoder, hvor narkotika har vært sentral i utviklingen av disse metodene. Grensene som ble satt, rammene som er blitt bygd opp, har holdt seg noenlunde lik, slik at politiets kompetanse også forblir stabil. Det er ikke bare de juridiske, normative og moralske grensene politiet føler at deres innsats mot narkotika vedlikeholder – det er også med på å vedlikeholde politiets egne arbeidsmetoder og kompetanse. Narkotika har vært, og er, et stort satsningsområde for politiet. Det kan illustreres med at den største frivillige organisasjonen i politiet er knyttet opp mot narkotika; Norsk narkotikapolitiforening (NNPF), som har ca. 3.500 medlemmer. ⁸ De fungerer også som en viktig premissleverandør av kunnskap på feltet, og er også med på å forsterke de to diskursene om narkotika (Hauge 2015).

Politiet har i større grad fått større grenser å beskytte – med fornyet fokus på helseaspektet. Under min deltakelse på NNPFs utdanningskonferanse 2013 var det klart at de var veldig opptatt av å vedlikeholde grensene som var tegnet opp, og som det er investert mye i. Både når det gjaldt politiets arbeidsmetoder, politiets viktige rolle som forebygger og kriminalitetskriger, og selve fortellingen om narkotika. De som talte i mot det etablerte narrativet om narkotika ble fremholdt som både farlige, gale og også tidvis latterliggjort. Det ble blant annet sagt under et foredrag at det var en «*kriminologiprofessor som likte å prate eventyr i media*», som tilsvar på denne professorenes kritikk av dagens rammeverk. Denne professoren var tydelig en trussel mot grensene som var satt. En annen, som har en høy stilling i kontrollapparatet spurte også forsikrende til salen: «*Dere er ikke liberaller? Nei, for dere er vel ikke dumme?*» (Hauge 2015, s. 102). Dette kan bidra til å forstå politiets oppfattelse av sin rolle i innsatsen. Dette kan henge sammen med hva Reiner (2010, s. 3) beskriver som samfunns tro på politiet som den funksjonelle delen av sosial orden, og at uten dem vil kaos oppstå – ofte beskrevet som *The thin blue line*. Dette får politiet bekreftet gjennom samlinger, internasjonalt politiarbeid og ved å vise til lave tall på bruk av narkotika i Norge – som vedlikeholder deres forståelse av problematikken (Hauge 2015).⁹ Det må påpekes at selv om NNPF er den største frivillige organisasjonene i politiet, så er langt fra alle politiansatte medlemmer, og at det er stor variasjon av meninger innad i politiet (Finstad 2000, Granér 2014). Informantene mine fremhevet grensesetting som viktig, og en følelse av at noe galt kunne skje hvis disse grensene ble krysset. Det samme bildet fremhever myndighetene (se eksempelvis St.meld.nr. 30 (2011-2012), Politiets innsats mot narkotika 2011-2015).

Politiet vil hjelpe, og hvis disse grensene brytes fryktes det at belastningen vil bli for stor, og at politiet ikke får mulighet til å hjelpe alle, og at systemet kollapser. Politiet forstår straffen som en inngang for kontroll, som igjen skal bidra med hjelp (Hauge 2015). Straff blir derfor fremdeles viktig. Grensevakter kan ikke forhindre alle, men kan være med å holde grensene noenlunde stabile.

4. Avslutning

Narkotika ser fremdeles ut til å passe beskrivelsen av den gode fiende på flere områder. Troen på signaleffekten er stor, og narkotika regnes som en velegnet fiende man må ta på alvor. Likevel er det en endring. Politiet ser på narkotikafænomenet med et bredere blikk. Noe som gjør at «fienden» narkotika ikke er like samlende, og politiets meningsunivers er blitt større og mer mangfoldig. Det er flere ulike tolkninger innad i politiet, enn man får inntrykk av i *Den gode fiende* (Hauge 2015). Narkotika tolkes fremdeles svært negativt, mens fortellingen om

enkelte brukere av narkotika – den gode pasient og tunge rusmisbrukere – ser ut til å ha myknet opp. Sykdomsaspektet og helseaspektet har fått bedre fotfeste i politiets rolleforståelse. Likevel er det særlig to diskurser og forståelser som dominerer. Nyansene er større, men fremdeles begrenset til disse to diskursene.

Å bare fokusere på disse diskursene kan resultere i å begrense forståelsen av fenomenet narkotika og av narkotikabrukere – slik Christie og Bruun (2003) poengterer med å vise til hvordan narkotika ble forenklet til å bli forstått som den gode fiende. En begrenset forståelse kan bidra til at politiet oppnår en mer eller mindre selvpoppfyllende profeti – deres politiblikk rettes mot de som oppfyller deres forståelse av narkotikabrukere. Både de som blir sett på som kriminelle og verdige ofre. Hva da med de som ikke passer i noen av disse kategoriene?

Politiets rolle på narkotikafeltet er kompleks, med en fot innenfor justissektoren og en innenfor helsesektoren. Et fornyet fokus på helseperspektiv kan ha bidratt til at politiets rolleforståelse som forebygger har fått større plass. Spørsmålet er hvordan disse forebyggingsmetodene brukes, hvordan de fungerer, og hvem som skal være med å definere dem og utvikle dem. Og viktigere – hvordan måles god forebygging?

Hvem bør ha den dominerende rollen – justisvesenet eller helsevesenet? Dette er viktige spørsmål, og blir mer uklart når politiet har en fot innenfor begge. Hvem skal ha den største definisjonsmakten på narkotikafenomenet, justisvesenet eller helsevesenet? Hvem vet best hvordan man skal hjelpe og forebygge?

Det trengs betydelig mer forskning, blant annet på effektene, før man kan si om det føres en kunnskapsbasert innsats på feltet.

Kanskje er det viktigere med en åpen prinsipiell debatt om riktig versus effektivt politiarbeid, slik Ben Bowling (2007) belyser.

Dette var også et ønske fra mine informanter – man *ønsket* seg mer kunnskap og et bedre nasjonalt koordinert samarbeid mellom ulike etater i innsatsen mot narkotika. Hjelpelikkhet til politiet bør også studeres nærmere, eksempelvis med å se hvilke konsekvenser politiets bruk av hjelp gjennom straff har. Hvem hjelper det og hvem hjelper det ikke? Hva er verst, en bot eller flere måneder på urinkontrakt? Hvordan foretas disse vurderingen?

Innsatsen mot narkotika er fremdeles en viktig del av politiets arbeid. Dette henger sammen med alle de ulike rollene politiet fyller ved innsatsen, og at det bidrar til å opprettholde kompetanse og erfaring på feltet. Dessuten er narkotikabekjempelse fremdeles forbundet med spennende og ordentlig politiarbeid. Disse rolleforståelsene har bidratt til at politiets narrativ om narkotika har vært relativt stabil – og videre forsterker disse ulike rolleforståelsene hverandre, og glir inn i hverandre. Christie og Bruun (2003) skriver at i krig og kjærlighet er alt tillat, og

at krigsmetaforen mot narkotika blant annet har påvirket å heve strafferammene og gi fullmakter til mer inngripende politimetoder. Den harde retorikken har også vært med å påvirke vår og politiets tolkning av stoffet og brukere. Helseaspektet ved forståelsen kan ironisk nok også være med på å forenkle vår tolkning av narkotikafenomenet, hvis vi bare forstå brukere av narkotika som hjelpetrequende (avhengige/syke), eller kriminelle. Det er nok mange brukere som ikke føler de tilhørere noen av kategoriene.

Ved at det er blitt større fokus på hjelp, men fremdeles med straff som virkemiddel, kan kanskje politiet få enda større legitimitet i innsatsen gjennom politirollen som livredder. I den gode tjeneste er mye tillatt, og en politirolle som livredder er dessuten vanskeligere å kritisere enn en politirollen som kriminalitetskriger.

Noter

1. Liv Finstad og Paul Larsson fortjener en stor takk for nyttige, motiverende og hjelpsomme kommentarer til denne artikkelen.
2. Ordentlig politiarbeid: Rolf Granér (2014) lister opp en rekke forhold som forbindes med ordentlig politiarbeid, og skriver blant annet at det gjelder tydelige lovbrudd hvor det er lett å skille mellom er rett og galt, og at det gjerne skal inneholde action og dramatik, og hvor politiet føler at de kan utnytte sin profesjonelle kompetanse, trening og sine maktmidler (Hauge 2015, s. 6-7).
3. «Narkotikakonvensjonen er unik i forhold til andre FN-konvensjoner, hvor ord som «evil» – et onde, blir brukt i konvensjonen fra 1961 (Hobson 2014:526). Av alle grusomheter i verden og i internasjonale lovgivninger; konvensjoner om slaveri, apartheid, tortur eller dem som forbyr folkemord – så er det likevel kun i narkotikakonvensjonen fra 1961 at ordet «evil» blir brukt (Hobson 2014:526).» (Hauge 2015:60).
4. Se Dagfinn Hessen Paust (2014) sin masteroppgave *Skadefølgeprinsippet og norsk narkotikalovgivning* for en interessant drøfting av temaet.
5. Se eksempelvis Winnæss og Helland (2014) studie av politistudenter i Norge, hvor de ser på hva som motiverer dem for å bli politi. Her finner de at mange av deres informanter legger ulike ting i det å hjelpe, som blir en av årsakene at mange vil bli politi Dette var også tilfelle i intervjudata jeg satt på (Hauge 2015, kap. 5.1).
6. Det påpekes dog at bruk av noen stoffer går opp, mens andre går ned. Men tallene har vært noenlunde stabile (for bruk av alle narkotiske stoffer) ved at rundt 5 % av verdens befolkning oppgir å bruke narkotika.
7. Se eksempelvis Pedersen, Willy, Sveinung Sandberg og Victor L. Shammass (2014): «Trajectories to mid-and higher level drug crimes – Penal Misrepresentations of Drug dealers in Norway».
8. «Norsk Narkotikapolitiforening (NNPF) er en ideell organisasjon som drives på frivillig basis og har ca 3500 medlemmer fra Politiet, Tollvesenet, Påtalemyndigheten, Kriminalomsorgen, Forsvaret og andre naturlige samarbeidspartnere. Foreningen har flere lokallag

der hovedaktiviteten er det forebyggende prosjektet Bry Deg- si nei til narkotika.» (NNPFs hjemmeside).

9. Det ser likevel ut som den etablerte fortellingen får større motstand, hvor politifolk selv skriver kronikker mot det etablerte narrative, og flere politikere. Eksempelvis ved ulike innlegg i politiforum: <<http://www.politiforum.no/Rusdebatten%3A+Inngenting+tilsier+at+vi+m%C3%A5+straffe+for+%C3%A5+hjelped25-T2RrK2R.ips>>, eller <<http://www.politiforum.no/?module=Articles&action=Article.publicOpen&id=75375>>

Litteratur

- Andreas, Peter og Ethan Nadelmann (2006): *Policing the globe – criminalization and crime control in international relations*. New York: Oxford University Press, Inc Agozino, Biko, Ben Bowling, Elisabeth Warad, & Godfrey St Bernard, (2009): «Guns, Crime and Social Order in the West Indies». I *Criminology and Criminal Justice*, volum 9 utgave 3.
- Balko, Radley (2013): *Rise of the warrior cop – the militarization of Americas police forces*. New York: PublicAffairs.
- Bewley-Taylor, David R. (2012): *International Drug Control. Consensus fractured*. New York: Cambridge University Press.
- Bowling, Ben (2007): «Fair and Effective Policing Methods: Towards ‘Good Enough’ Policing». I *Journal of Scandinavian Studies in Criminology and Crime Prevention*, volum 8, utgave 1.
- Bowling, Ben og James Sheptycki (2012): *Global policing*. London: SAGE Publications Ltd
- Christie, Nils og Kjetil Bruun (2003): *Den gode fiende*. 3 reviderte utgave. Oslo: Universitetsforlaget.
- Christiansen, Mikkel Jarle (2012): *Det Evige Politi. Redefinition og ideologi (1863-2007)*. Doktoravhandling. København: Det Juridiske fakultet.
- Christie, Nils (2000): *Kriminalitetskontroll som industri: mot GULAG, vestlig type*. Oslo: Universitetsforlaget.
- Deflem, Mathieu (2002): *Policing world society – Historical Foundations of International Police Cooperation*. New York: Oxford University Press Inc.
- EMCDDA 2014: *Europeisk narkotikarapport – trender og utviklinger 2014*. EMCDDA rapport. [Internett] Tilgjengelig fra: <http://www.emcdda.europa.eu/attachements.cfm/att_228272_NO_TDAT14001NO1.pdf> [Lesedato 14.01.2015].
- Finstad, Liv (2000): *Politiblikket*. Oslo: Pax Forlag.
- Finstad, Liv (2006): «Politisosiologi» i Finstad, Liv og Høigård, Cecilie (red): *Straff og rett*. Oslo: Pax Forlag.
- Friedrichs, Jörg (2005): *Fighting Terrorism and Drugs – Europe and international police cooperation*. New York: Routledge.
- Granér, Rolf (2014): «Selvstendige sheriffer eller lojale byråkrater – om patruljerende politis yrkeskultur». I Paul Larsson, Helene I O. Gundhus og Rolf Granér (red.): *Innføring i politivitenskap*. Oslo: Cappelen Damm akademisk.
- Gundhus, Helene I. O (2009): *For sikkerhets skyld – IKT, yrkeskulturer og kunnskapsarbeid i politiet*. Oslo: Unipub.

- Gundhus, I. O Helene og Paul Larsson (2014): «Fremtidens politi». I Paul Larsson, Helene I O. Gundhus og Rolf Granér (red.): *Innføring i politivitenskap*. Oslo: Cappelen Damm akademisk.
- Hartmann, Koss Rosa Mia (2014): *In the gray zone – With police in making space for creativity*. Doktoravhandling. København: Copenhagen business school.
- Hauge, Thomas (2015): *Den evige fiende? Politiets innsats mot narkotika, en meningsdannende industri?*. Masteroppgave i kriminologi. Oslo: Universitetet i Oslo.
- Hauge, Ragnar (2009): *Rus og rusmidler gjennom tidene*. Oslo: Universitetsforlaget.
- Hauge, Ragnar (2014): «USA: Foregangslandet som svikter». I *Rus og Samfunn 2014*, nr. 3.
- Hellesø-Knutsens, Kristin (2013): *Jakten på risiko. Vurderinger, følelser og valg hos patruljerende politi*. Stavanger: Universitetet i Stavanger.
- Hobson, Christopher (2014): «Challenging 'evil': Continuity and change in the drug prohibition regime». I *International Politics* volum 51.
- Hoel, Linda. (2011): *Å gjenopprette orden: en studie av politibetjentens praktiske kunnskap: i et fenomenologisk-hermeneutisk perspektiv*. Bodø: Universitetet i Nordland.
- Holmberg, Lars (1999): *Inden for lovens rammer: Politiets arbeidsmetoder og konkrete skøn*. København: Gyldendal.
- Holmberg, Lars (2014): «Hva gjør politiet?». I Paul Larsson, Helene I O. Gundhus og Rolf Granér (red.): *Innføring i politivitenskap*. Oslo: Cappelen Damm akademisk.
- Høigård, Cecilie (2005): *Nytt politi?: en kommentert bibliografi over nyere nordisk politiforskning*. Oslo: Universitetet i Oslo.
- Høigård, Cecilie (2011): «Policing the North». I *Crime and Justice, Volum 40, nummer 1*. Chicago: The University of Chicago Press.
- Kontrollutvalget for kommunikasjonskontroll 2012*. Årsrapport. Oslo: Justis- og beredskapsdepartementet.
- Larsson, Paul (2008): *Organisert kriminalitet*. Oslo: Pax Forlag.
- Larsson, Paul (2011): «Narkotikakriminalitet: Trusselbilder og realiteter». I *Rus og Samfunn 2011*, nr. 4.
- Larsson, Paul (2014a) «Normaliseringen av det unormale- utvidelsen i bruk av utradisjonelle politimetoder». I *Nordisk politiforskning, volum 1 nummer 1*.
- Larsson, Paul (2014b). «Å Danse med djevelen: Utradisjonelle politimetoder innen narkotikafeltet». I *Nsfks 56. forskerseminar: Skarrildhus: Danmark*. Aarhus: Nordisk samarbeidsråd for kriminologi.
- Larsson, Paul (2015): «Politistategier mot narkotika» i Giertsen, Hedda og Gunnlaugsson, Helgi (Red): *Drugs: What is the problem and how do we perceive it? Policies on drugs in nordic countries*. Århus: Nordisk Samarbejdsråd for Kriminologi 2015.
- Lie, Myhre Elisabeth (2011): *I Forkant – Kriminalitetsforebyggende arbeid*. Oslo: Gyldendal Akademisk.
- Loader, Ian (1997): «Policing and the Social: Question of Symbolic Power». I *The British Journal of Sociology, volum 48, utgave 1*.
- LSE Report 2014: *Ending the Drug Wars – Report of the LSE Expert Group on the Economics of Drug Policy* [Internett] Tilgjengelig fra: <<http://www.lse.ac.uk/IDEAS/publications/reports/pdf/LSE-IDEAS-DRUGS-REPORT- FINAL-WEB.pdf>> [Lesedato 6.12.2014].

- Manning, Peter K (2003): *Policing contingencies*. Chicago: The University of Chicago Press
- Meland, Pål (2010): «Strategisk analyse. Bakgrunn, formål og muligheter».
- NNPFS hjemmeside: *Norsk narkotikapolitiforening*. [Internett] Tilgjengelig fra: <<https://www.nnpf.no/>>
- NOU 1981:35. (1981): *Politiets rolle i samfunnet*. Oslo: Universitetsforlaget NOU 1997:15. (1997): *Etterforskningsmetoder for bekjempelse av kriminalitet*. Oslo:
- NOU 2013:9. (2013): *Ett politi – rustet til å møte fremtidens utfordringer*. Politianalysen. Oslo: Departementenes servicesenter.
- Paust, Dagfinn Hessen (2014): *Skadefølg prinsippet og norsk narkotikalovgivning*. Masteravhandling. Oslo: Det juridiske fakultet.
- Pedersen, Willy, Sveinung Sandberg og Victor L. Shammass (2014): «Trajectories to mid-and higher level drug crimes – Penal Misrepresentations of Drug dealers in Norway». I *British Journal of Criminology* volum 54, utgave 6.
- Politiets bekjempelse av narkotikakriminalitet i perioden 2011-2015*. (2011). Rapport fra Politidirektoratet. Oslo: Politidirektoratet.
- Rachlew, Asbjørn (2009): *Justisfeil ved politiets etterforskning: noen eksempler og forskningsbaserte tiltak*. Oslo: Det juridiske fakultet.
- Rasch-Olsen, Anders (2008): *Informantbehandling i politiet: en kartlegging av konsekvenser og faktorer, som påvirker effektiviteten ved politiets bruk av informanter*. Masteravhandling. Oslo: Politihøgskolen.
- Reiner, Robert (2010): *The Politics of the Police*, Oxford University Press.
- Riessman, Catherine Kohler (2008): *Narrativet methods for the human sciences*. California: Sage Publications, Inc.
- Riksadvokaten. (2014). *Rundskriv 2/2012. Narkotikasaker*. Oslo: Riksadvokaten.
- Sandberg, Sveinung (2015): «Narrativ kriminologi». I Micahel Hviid Jacobsen (red): *Kriminologiske Metoder*. København: Hans Reitzels Forlag.
- Shearing, Clifford D og Philip C Stenning (2012): «The Shifting Boundaries of Policing: Globalisation and its Possibilities». I Tim Newburn, Jill Peay, og Robert Reiner (red.) *Policing – Politics, Culture and Control – Essays in honour of Robert Reiner*. Portland: Hart Publishing
- Skretting, Astrid, Karl Erik Lund og Elin K. Bye (2014): *Rusmidler i Norge 2013*. Rapport fra Statens institutt for rusmiddelforskning (SIRUS). Oslo: SIRUS.
- Skretting, Astrid, Karl Erik Lund, Elin K Bye og Tord Finne Vedøy (2015): *Rusmidler i Norge 2014*. Rapport fra Statens institutt for rusmiddelforskning (SIRUS). Oslo: SIRUS.
- Sollund, Ragnhild (2007): *Tatt for en annen: en feltstudie av relasjonen mellom etniske minoriteter og politiet*. Oslo: Gyldendal akademisk.
- SSB 1: Anmeldte lovbrudd 2013, fra *Statistisk sentralbyrå* [Internett] Tilgjengelig fra: <<https://www.ssb.no/sosiale-forhold-og-kriminalitet/statistikker/lovbrudda>> [Lesedato 3.12.2014].
- SSB 2: Straffereaksjoner, 2013, fra *Statistisksentralbyrå* [Internett] Tilgjengelig fra: <<https://www.ssb.no/sosiale-forhold-og-kriminalitet/statistikker/straff>> [Lesedato 18.02.2015].
- Stambøl, Eva (2014): «Menneskerettigheter som brekkstang i internasjonal narkotikapolitikk». I *Materialisten 41 årgang nr. 1-2*.
- St.meld.nr 22 (2000-2001): *Politireform 2000. Et tryggere samfunn*. Oslo: Justis- og politidepartementet.

- St.meld.nr. 30 (2011-2012): *Se meg! – alkohol – narkotika- doping*. Stortingsmelding. Oslo: Det kongelige utdannings- og forskningsdepartementet.
- Vendius, Thygesen Trine (2014): *Europol – fra informationsudveksling til fælles efterforskningsteknikker? Eksempelet: Bekæmpelsen af online seksuelle forbrydelser mod børn*. Doktoravhandling. København: Det juridiske fakultet.
- Winnæss, Pål og Helland, Håvard (2014): Politistudentene: Hvem er de og hvorfor vil de bli politi? I *Nordisk politiforskning Årsgang 1, nummer 2*.
- World Drug Report 2013*. Wien: United Nations Office on Drugs and Crime.
- World Drug Report 2014*. Wien: United Nations Office on Drugs and Crime